

Province of the
EASTERN CAPE
EDUCATION

Iphondo leMpuma Kapa: Isebe leMfundo
Provinsie van die Oos Kaap: Department van Onderwys
Porafensie Ya Kapa Botjanabele: Lerapha la Thuto

NASIONALE SENIOR SERTIFIKAAT

GRAAD 12

SEPTEMBER 2025

GESKIEDENIS V2 ADDENDUM

Hierdie addendum bestaan uit 14 bladsye.

VRAAG 1: HOE HET DIE *END CONSCRIPTION CAMPAIGN (ECC)* DIE APARTHEIDSREGERING IN DIE 1980's UITGEDAAG?**BRON 1A**

Die bron hieronder verduidelik die redes vir die stigting van die *End Conscription Campaign (ECC)* in 1983. Dit is in 1991 deur Padraig O'Malley, 'n Ierse Internasionale Professor, geskryf.

Die *End Conscription Campaign* is in 1983 gestig, nadat Black Sash in Julie daardie jaar besluit het om 'n organisasie vir pligsgetroue (ywerige) beswaarmakers te stig. Die hoofdoel van die *ECC* was die uitbreiding van die regte van pligsgetroue gewetensbeswaardes en die skep van 'n stelsel van alternatiewe militêre diens sonder die element van straf. Volgens die Suid-Afrikaanse wet, moet alle wit mans oor die ouderdom van 18 militêre diens voltooi, óf in die Verdedigingsmag óf in die polisie. Die *ECC* is as 'n koalisie gevorm, gelei deur die bestaande Ondersteuningsgroepe vir Gewetensbeswaardes, bestaande uit menseregte-, godsdienstige-, studente- en vroue-organisasies wat teen diensplig en militarisering gekant was en daartoe verbind was om vir 'n regverdige vrede in ons land te werk.

Die *ECC* se teenkanting teen diensplig is gebaseer op die fundamentele (basiese) oortuiging dat geen persoon teen hul wil gedwing kan word om wapens op te neem en 'n lewe te neem nie. As gevolg van die toenemende betrokkenheid van die Suid-Afrikaanse Weermag (SAW) by operasies teen Suid-Afrikaanse versetorganisasies binne en buite die land en by die verdediging en handhawing (instandhouding) van die apartheidstelsel in die middel tagtigerjare, het 'n groeiende aantal jong mans teen nasionale diens begin rebelleer. Die meeste van hulle het uit Suid-Afrika gevlug om militêre diens te vermy, terwyl 'n minderheid tronk toe gestuur is nadat hulle geweier het om militêre opleiding te ondergaan. Die *ECC* het so vinnig gegroei dat dit teen die einde van 1985, meer as 4 000 lede in sewe takke gehad het. Die organisasie se groeigebied was Engelssprekende universiteite en Engels-medium hoërskole. Pogings om op Afrikaanse kampusse te organiseer is met sterk teenkanting van die regering ontvang.

[Uit <https://omalley.nelsonmandela.org/index.php>>. Toegang op 15 Januarie 2025 verkry.]

BRON 1B

Hierdie bron handel oor die veldtogte wat die *ECC* aangepak het om die apartheidsregering in 1985 uit te daag.

Die *ECC* het baie veldtogte binne die wit gemeenskap uitgevoer om bewustheid te kweek en te protesteer teen die militêre optrede van die Suid-Afrikaanse Weermag. Een van sy eerste veldtogte was die 'Geen Oorlog in Namibië-veldtog', wat 'n protes was teen die SAW se besetting van Namibië. In 1985 het die *ECC* 'n 'Stop the Call-up Peace Festival' gehou waar honderde aktiviste drie dae aan werkswinkels, seminare en in 'n reeks kulturele geleenthede deurgebring het.

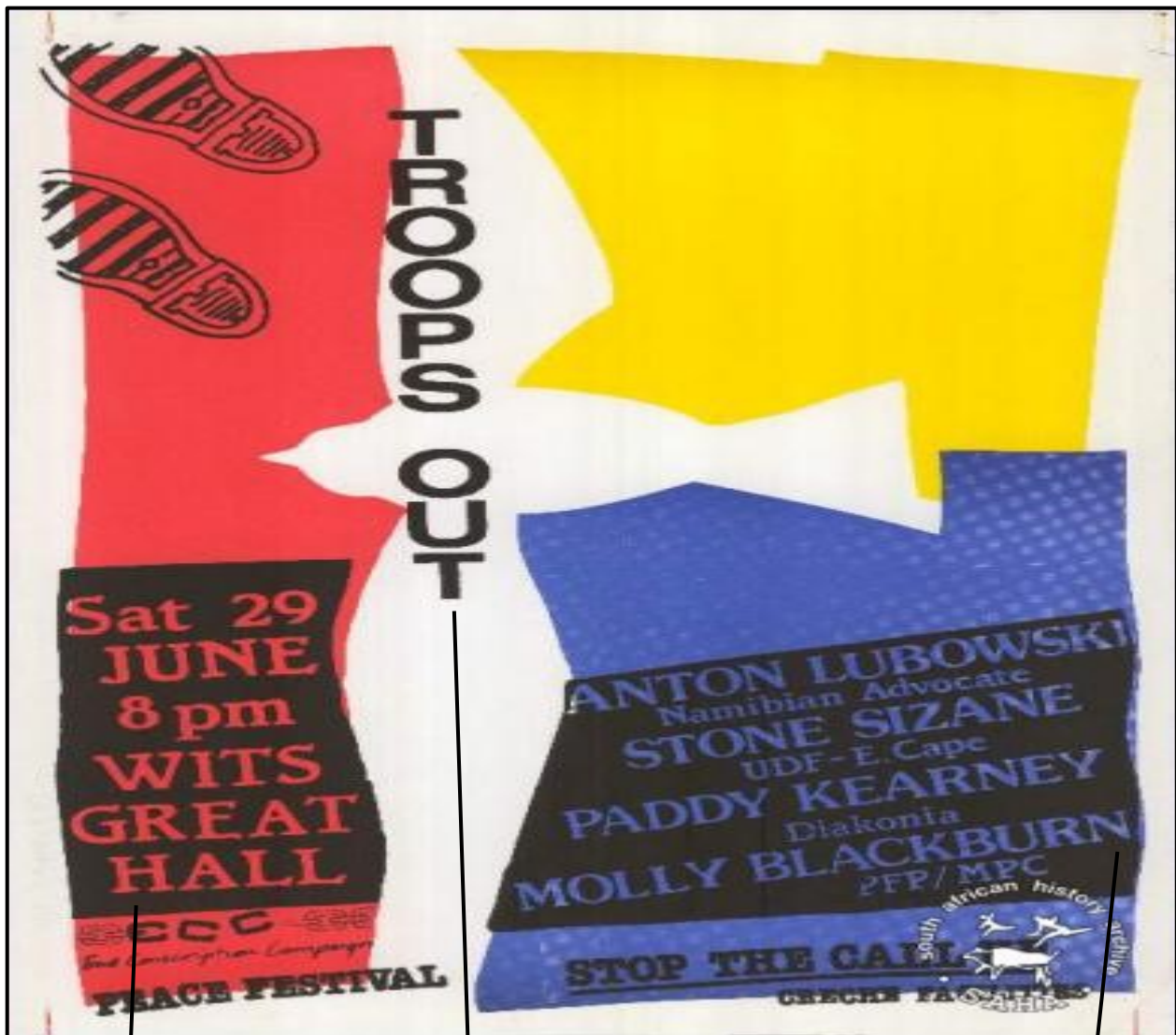
Die *ECC* het ongewone taktieke gebruik om steun te lok en bewusmaking te verhoog. Hulle het rockkonsertere, kermisse en anti-oorlog plakkaatuitstallings gehou en plakkers, T-hemde en pamflette vervaardig om aan 'n wye verskeidenheid mense te versprei. Dit het aanleiding gegee tot 'n gewilde anti-oorlogkultuur. Dit het ook weerstand teen diensplig versterk.

Die 'Troepe uit die Townships'-veldtog in 1985 was 'n reaksie op die mobilisering van duisende troepe om die townships te beset en te polisieer. Die veldtog was gesentreer rondom 'n aantal gewetensbeswaardes wat gevas het. Duisende mense van alle vlakke van die samelewing het die beswaarmakers besoek en op 'n 24-uur solidariteitsvas gegaan. Die veldtog het mense van alle rasse verenig en het gewys dat die *ECC* 'n groeiende organisasie is wat 'n plek in die Suid-Afrikaanse opposisiepolitiek beklee het.

[Uit https://www.saha.org.za/youth/the_fight_against_conscription.htm. Toegang op 15 Januarie 2025 verkry.]

BRON 1C

Die plakkaat hieronder is in 1985 deur ECC geskep vir 'n vredesfees by die Witwatersrand Universiteit in Johannesburg. Dit lees 'TROEPE UIT'.

[Uit [saha.org.za/ecc25/troops out.htm](http://saha.org.za/ecc25/troops%20out.htm). Toegang op 15 Januarie 2025 verkry.]

Sat 29
JUNE
8 nm
WITS
GREAT
HALL

VREDESFEES

TROEPE UIT

ANTON LUBOWSKI
(Namibian Advocate)

STONE SIZANE
(UDF-E CAPE)

PADDY KEARNEY
(Diakonia)

MOLLY
BLACKBURN
(PFP /MPC)

STOP DIE OPROEP

BRON 1D

Die bron hieronder is 'n uittreksel geneem uit die 2013 MA-proefskrif geskryf deur David Jones aan die Universiteit van Fort Hare. Die titel is '*Objecting to Apartheid: The history of the End Conscription Campaign*' en dit fokus op die regering se reaksie teenoor die ECC.

In 1985 het president Botha 'n Nasionale Noodtoestand aangekondig. Mediadekking van 'onrus voorvalle' en optrede van die veiligheidsmag, of die publikasie van enige 'ondermynende' verklarings is verbied en die tydperk toegelaat vir aanhouding sonder verhoor is tot 180 dae verleng. Saam met honderde swart aktiviste, is 46 ECC-lede aangehou. Twaalf was 2 maande later nog in aanhouding. Vergaderings, publikasies en aktiwiteite van die organisasie is verban. Dit is onwettig verklaar om enige openbare verklaring teen dienspelig te maak. Gewone lede is aan verhoogde toesig, stelselmatige teistering, intimidasie en arrestasie onderwerp. Disinformasie, doodsdreigemente, onweloweglike en dreigende telefoonoproepe, fisiese aanrandings, inbrake, selfs brandbomaanvalle teen lede van die organisasie het algemeen geword. Daar is met aktiviste se voertuie gepeuter, bande is gesny (13 sulke gevalle is gerapporteer). Valse aanklagtes is teen lede gelê, dwelms is geplant.

Drie petrolbomme is na die huis van die ECC-lid, Anne McKay in Berea, Johannesburg, gegooi. Die ECC-aktivis Dominique Souchon is aangehou en 'n deportasiebevel na Mauritius is vir hom uitgereik, alhoewel hy slegs die eerste 18 maande van sy lewe daar gewoon het en al 25 jaar in Suid-Afrika woonagtig is. Janet Cherry is in Kaapstad in hegtenis geneem nadat sy vir vyf weke weggekruip het. Sy sou meer as 'n jaar in aanhouding deurbring.

[Uit *Objecting to Apartheid: The History of the End Conscription Campaign* deur D. Jones]

VRAAG 2: HET DIE WAARHEIDS-EN-VERSOENINGSKOMMISSIE (WVK) DAARIN GESLAAG OM SLAGOFFERS VAN POLITIEKE MISDADE TE HELP OM AFSLUITING TE VIND?

BRON 2A

Die uittreksel hieronder beskryf die redes vir die stigting van die Waarheids-en-Versoeningskommissie (WVK) in 1995.

'n Sleutelfiguur in die formulering van die wet wat die kommissie (WVK) daargestel het, was die destydse Minister van Justisie, Dullah Omar. Daar was baie publieke angstigtheid oor die moontlikheid van 'n anti-Afrikaner-heksejag. Hy het hierdie vrese besweer:

Ek wil beklemtoon dat die doel nie is om 'n heksejag uit te voer of om oortreders van menseregteskendings voor die hof op aanklagte te daag nie. Dit is ... om Suid-Afrikaners in staat te stel om met hul verlede op 'n moreel aanvaarbare basis vrede te maak en om die saak van versoening te bevorder.

Die bewerings van wanpraktyke teen die ANC 'sou ook nie toegesmeer word of onder die mat gevee word nie'. Omar het voortdurend die behoefte beklemtoon om 'n forum vir slagoffers te verskaf om die waarheid te praat, soos hulle dit ervaar het, en vir oortreders om die waarheid te openbaar, soos hulle dit geken het.

Die WVK het vroeg in 1996 tot stand gekom, onder die gesamentlike leierskap van aartsbiskop Desmond Tutu en die voormalige geestelike en liberale politikus, Alex Boraine. Ander kommissarisse het uit alle rasse en politieke spektrums gekom.

Hulle taak was om menseregteskendings tussen 1960 en 1994 aan alle kante te ondersoek, om getuienis deur slagoffers en oortreders aan te hoor en, waar daar die volle waarheid openbaar is en politieke motivering duidelik aanwesig was, oortreders amnestie van vervolging of siviele optrede te gee. Die doelstellings van die WVK was om waarheidgetrouheid en genesing aan te moedig.

[Uit *Every Step of the Way: The Journey to Freedom in South Africa*, in opdrag van die Ministerie van Onderwys, 2004]

BRON 2B

Die koerantartikel hieronder fokus op hoe Rick Turner vermoor is. Dit het op 7 Januarie 2018 in die *Sunday Tribune* verskyn met die titel, 'Wie het dr. Rick Turner Vermoor?'

Dit is net na middernag op 8 Januarie 1978 en universiteitsakademikus en politieke aktivis, Rick Turner, hoor 'n geluid buite sy huis in Daltonweg 32, in die Durbanse woonbuurt, Bellair. Geklee in kort slaapkler, loop hy van sy slaapkamer om ondersoek in te stel. 'n Skoot gaan af en Turner slaan op die vloer neer. Sy moord vind slegs vier maande na die moord van 'n ander politieke aktivis, die Swartbewussynsleier, Bantu Stephen Biko, deur die Suid-Afrikaanse veiligheidspolisie plaas.

Turner se moordenaar is na veertig jaar steeds vry indien hy nog lewe. Maar die konsensus (ooreenstemming) is steeds dat hierdie sluipmoord deur die apartheidsregime se veiligheidsmag beplan en uitgevoer is. 'n Hartseer storie oor die houding van Suid-Afrikaners oor die moorde op diegene wat die hoogste prys in die stryd vir 'n vry en demokratiese land betaal het, byvoorbeeld Biko, Neil Aggett, Matthew Goniwe, Sparrow Mkhonto en Ashley Kriel het in die dekades na Turner se sluipmoord ontluik (ontvou).

Jann Turner (Rick se dogter) sê haar ondersoek, wat in 1989 begin het, is deur ondersoekjoernalis, Jacques Pauw, se onthullings oor die veiligheidspolisie se moordbende hoofkwartier by Vlakplaas gemotiveer. Daar was nuwe hoop in 2015 dat Turner se moordenaar oplaas geïdentifiseer sou word met die vrystelling van die Artikel 29-verhore van die Waarheids-en-Versoeningskommissie, getuïenis wat nie voorheen geopenbaar is nie.

Maar dit het nie 'n moordenaar geïdentifiseer nie. Daar was baie aanduidings. Onder diegene wat deur die WVK opgeroep is om te getuig, was Chris Earle, 'n voormalige moord-en-roof-kaptein, sy bevelvoerder, majoor Christoffel Gert Groenewald en Martin Dolinschek, 'n operateur van die Buro vir Staatsveiligheid (BSV) ...

[Uit <https://www.iol.co.za/sunday-tribune/news/who-killed-dr-rick-turner-12638345>

Toegang op 22 Februarie 2025 verkry.]

BRON 2C

Die bron hieronder is 'n afskrif van die getuienis wat Jann Turner oor die sluipmoord van haar pa, Rick Turner, by die WVK-verhore gegee het. Dit is op 24 Oktober 1996 in Durban gehou en die voorsitter was dr. Alex Boraine.

VOORSITTER: Weer eens, wanneer jy gereed is, neem jou tyd. Ons sal luister. Baie dankie.

JANN TURNER: My naam is Jann Turner. Baie dankie dat julle ons vandag aanhoor. Ek gaan 'n bietjie praat oor die nag toe my pa vermoor is, en dan oor my pogings om oor die jare heen sy moordenaar te vind.

Dit lyk vir my meer as vreemd dat die Durbanse moord-en-roof-eenheid, 'n eenheid met 'n uitstekende rekord van opgeloste misdade, nog nooit eens met 'n sterk leidraad wat nog te sê van 'n moordenaar, mee vorendag gekom het nie. Dit was buitengewoon (selde), vir die moordenaar van 'n wit persoon in 'n wit woonbuurt om in 1978 nie gearresteer te word nie. Nog meer buitengewoon, wanneer die slagoffer deur die polisie dopgehou was, soos ons weet was my pa voortdurend vir ten minste vyf jaar dopgehou.

Wie ook al my pa vermoor het, het dit met uiterse professionaliteit en doeltreffendheid gedoen en het die beste hulp gehad om hulle spore toe te smeer. Dit wil my voorkom asof die enigste mense wat op so 'n manier kon opgetree het was die lede van die Buro van Staatsveiligheid (BSV) of veiligheidspolisie. Dit is belangrik om kennis te neem dat my pa se sluipmoord nie geïsoleerd was nie. Ons het net 'n paar weke voor hy vermoor is, gehoor dat skote op Fatima Meer se huis gevuur is. Fatima het gelukkig ontsnap.

Soos wat die gewese polisiemanne, Dirk Coetzee en Martin Dolinschek aan my verduidelik het, is mense soos my pa nie eens as menswaardig beskou nie, hulle was kommunistiese, terroristeskuim (vuilgoed). Hulle was letterlik doodmaklike teikens ...

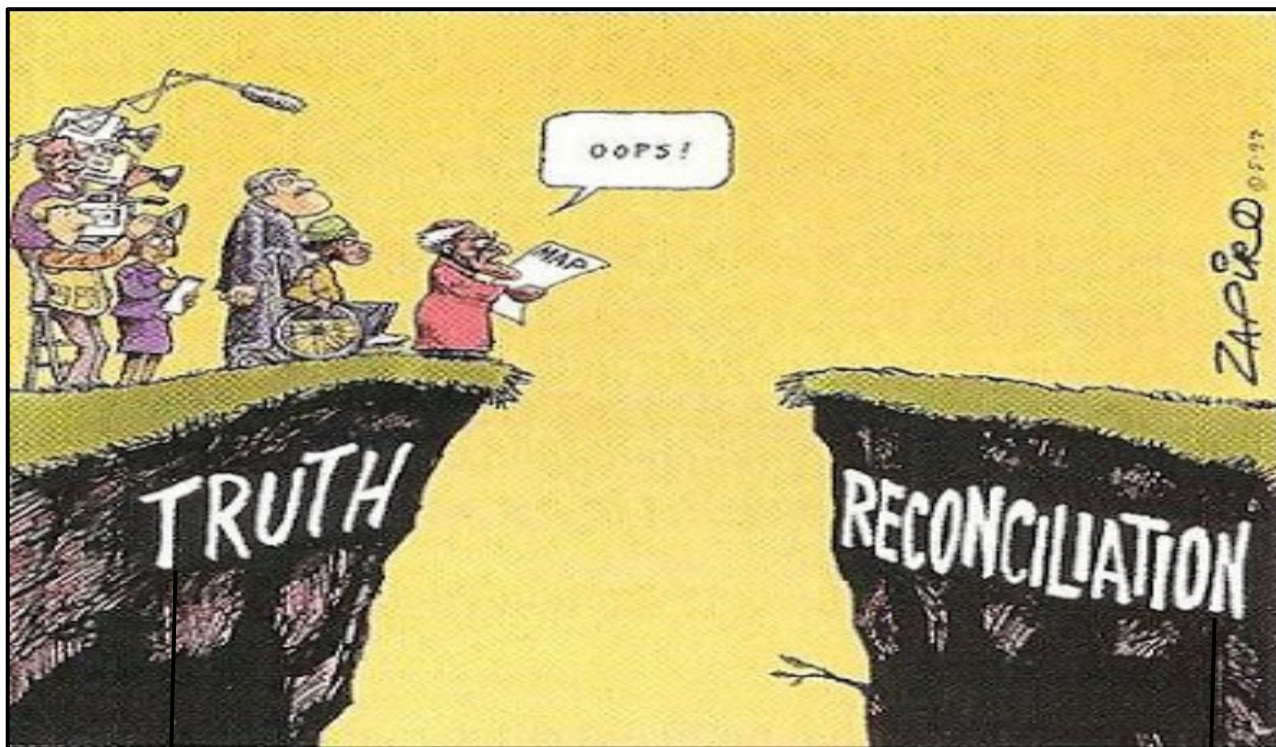
Alle ondersoeke tot op hede het ons tot by die muur van stilswye rondom die BSV en die veiligheidspolisie gelei. Die Waarheids-en-Versoeningskommissie bied die eerste, en waarskynlik ook die laaste, hoop dat my pa se sluipmoord volledig en amptelik ondersoek sal word. Ek wil weet wie het my pa vermoor en waarom. Ek verwag nie dat julle met die moordenaar vorendag moet kom nie, maar wat ek wel verwag is dat julle sal probeer om sy moord te ondersoek ... Leon Mellet, 'n destydse misdaadverslaggewer by een van die Durbanse koerante, en nou 'n brigadier, het in die week na my pa vermoor is verskeie stories geskryf waarin daar gesinspeel is dat my pa deur die ANC vermoor is ...

[Uit <http://sabctrc.saha.org.za/tvseries/episode9/section3.htm>. Toegang op 12 Februarie 2025 verkry.]

BRON 2D

Hierdie is 'n spotprent deur Zapiro gepubliseer in Mei 1997 op die 'Waarheid-en-Versoeningskommissie' van Suid-Afrika. Links, wonder die hoof van die WVK, aartsbiskop Desmond Tutu, oor die groeiende skeuring (gaping) tussen die woorde "Waarheid en Versoening".

[Uit https://www.researchgate.net/figure/Cartoon-on-the-Truth-and-Reconciliation-Commission-of-South-Africa-On-the-left-the_fig3_256092868. Toegang op 12 Februarie 2025 verkry.]

WAARHEID

VERSOENING

VRAAG 3: HOE HET HANDELSLIBERALISERING TOT WERKSVERLIES IN SUID-AFRIKA SE KLERE- EN TEKSTIELBEDRYF IN DIE 1990's BYGEDRA?**BRON 3A**

Die uittreksel hieronder fokus op die invloed wat handelsliberalisering in die 1990's op Suid-Afrika se klere- en tekstielbedryf gehad het.

Daar was in die vroeë 1990's aansienlike debat oor wat Suid-Afrika se eksterne tariefbeleid moes wees. Suid-Afrika moes na jare van isolasie as gevolg van sy apartheidsbeleid, as 'n lid van die internasionale gemeenskap herstel word en aan internasionale handel deelneem. Suid-Afrika was in 1994 'n ondertekenaar van die Marrakesj Algemene Ooreenkoms op Tariewe en Handel ('GATT') en die Wêreldhandelsorganisasie-ooreenkoms (WHO). Ten opsigte van sy Marrakesj-ooreenkoms het Suid-Afrika ooreengekom om 'n massiewe liberalisering (vrymaking) van tariewe op die meeste landbou- en vervaardigingsgoedere, waaronder dié in die klere- en tekstielsektore, te onderneem.

Die Suid-Afrikaanse regering het kort na die ondertekening van die Marrakesj-ooreenkoms, angstig om druk op sy plaaslike bedrywe te plaas om internasionaal selfs meer mededingend te word, die aksynsbelasting op klere verlaag. Sy tarief-liberaliseringsprogram, wat nuwe meesbegunstigde-nasie (MBN)-belastingtariewe ingestel het, het beleef hoe tariewe vir plaaslike klere en tekstiele tot by vlakke wat beduidend onder sy 1994-WHO-verpligtinge was, val.

Ondoeltreffendheid en korrupsie in Suid-Afrika se doeane-administrasie het die impak van tarief-liberalisering verhoog. Groot hoeveelhede klere, hoofsaaklik uit China, Indië en Pakistan het die land ingestroom sonder dat enige aksynsbelasting daarop gehef is of sonder dat die relevante 'reëls van oorsprong' nagekom is.

[Uit *A Case Study of the Clothing Industry in South Africa* by Mark Bennett]

BRON 3B

Die artikel hieronder fokus op die invloed wat handelsliberalisering op Hammarsdale se ekonomie gehad het. Hammarsdale is in die Mpumalanga-township in KwaZulu-Natal geleë. Die titel van die artikel is '*Death of a Town*' wat deur P Harper geskryf is. Dit het op 5 Februarie 2014 op die NEWS24-webtuiste verskyn.

Hammarsdale, wat teen Durban se westelike grens geleë is, was vanaf die 1950's die tuiste van KwaZulu-Natal se tekstielbedryf, met die Mpumalanga-township wat deur die apartheidsregering gevestig is om werkers te huisves wat ingebring is om by die fabriek te werk. Maar vanaf die laat 1980's het die invloed van goedkoop materiaal uit lande soos China en die verskuiwing van werkgewers na gebiede met laer arbeidskoste begin om Hammarsdale se ekonomie weg te vreet. Massiewe werkgewers, soos die tekstielreus die Frame Group, het uit die dorp weggetrek en duisende werksgeleenthede het verlore gegaan.

Mthetheleli Mjilo, 'n plaaslike landskapskontraakteur en 'n leier van die Hammarsdale Besigheidsforum, het in die omgewing grootgeword en het dit in sy glorie dae gesien. 'Toe ek hier grootgeword het, was daar werksgeleenthede in die tekstielbedryf. Toe Nigerië in 1994 in die Wêreldbekersokkertoernooi gespeel het, het my ouer broer hier in die fabriek gewerk wat hulle hemde gemaak het. Hierdie plek het werksgeleenthede gehad,' sê hy. Mjilo voeg by dat die vlak van voorspoed in die gebied geleidelik afgeneem het ...

Mjilo het in 2005 opgemerk dat 'die gebied nie veel meer hiervan kan hanteer nie. Hy het verklaar dat: 'Die tekstielbedryf het eerste gegaan. Vir elke verlore werksgeleentheid kan jy sê dat nog ses mense gaan slaap sonder om iets te eet. Dit is 'n verdere 7 000 mense wat in hierdie gebied honger ly. Ons het 'n baie groot probleem hier. Dit is die laaste stuiptrekkings van 'n sterwende perd vir Hammarsdale. Ons het alreeds duisende jongmense wat met skool klaarmaak en wie nie plaaslik werk kan kry nie.'

[Uit <https://www.news24.com/South Africa/News/death-of-atown-20170204>. Toegang op 5 Februarie 2025 verkry.]

BRON 3C

Die plakkaat hieronder is in 2015 deur die Kongres van Suid-Afrikaanse Vakbonde (COSATU) vervaardig. Dit was in reaksie op die duisende werkers wat hul werk verloor het as gevolg van die sluiting van klere- en tekstielfabrieke in KwaZulu-Natal en Kaapstad.

[Uit <http://www.industrial-union.org/a-turnaround-for-south-africas-textile-industry>.
Toegang op 5 Februarie 2025 verkry.]

GEMAAK in
SUID-AFRIKA

ONS KLERE
FABRIEKE

RED

BRON 3D

Die artikel hieronder beskryf in hooftrekke hoe die Suid-Afrikaanse regering gehelp het om die plaaslike klere- en tekstielbedryf te stabiliseer. Dit is deur N Magwaza geskryf en het op 10 Maart 2016 op die *Independent Online*-nuuswebtuiste verskyn.

Johannesburg: Die Suid-Afrikaanse klere- en tekstielbedryf het sy kragte herwin en indien dit ondersteun word, sal dit met wêreldwye vervaardigers met betrekking tot prys, gehalte en beskikbaarheid kan meeding, volgens Ebrahim Patel, die Minister van Ekonomiese Ontwikkeling.

Patel het Donderdag by die jaarlikse bedingingsraadvergadering van die Suid-Afrikaanse Klere- en Tekstielwerkersunie (SAKTWU) in Durban gepraat. 'Ons is nog nie daar nie, maar ons het baie vermoë om werkseleenthede in hierdie bedryf te red en te skep,' het Patel gesê.

Die bedryf het tussen 2002 en 2012 werkseleenthede verloor as gevolg van faktore soos goedkoop invoere, swak opleiding en 'n tekort aan beleggings deur maatskappye.

Patel het gesê dat die sektor baat gevind het by ongeveer R4 biljoen wat bestee is in die vorm van óf lenings óf aansporings. Die produksieaansporings val onder die Klere- en Tekstiel-mededingingverbeteringsprogram wat maatskappye help om mededinging te verbeter en om vir kapitaelopgradering te betaal. Deur die Departement van Handel en Nywerheid ('DHN'), het die regering die R2,2 biljoen-produksieaansporingsfonds vir die klere-, tekstiel-, skoeisel (skoene)- en leersektor goedgekeur. Patel het gesê dat dit 63 000 werkseleenthede gered het en 8 000 bykomende werkseleenthede geskep het.

Die KwaZulu-Natal Klere- en tekstielgroep het ook by die regering se ingryping baat gevind. Johann Baard, die uitvoerende direkteur van Apparel Vervaardigers ('n Suid-Afrikaanse maatskappy), het gesê hy het waargeneem dat die bedryf die afgelope 18 maande verbeter het. 'Sedert die sektor vier jaar gelede ondersteuning van die regering ontvang het, het ons die skepping van 8 000 bykomende werkseleenthede en die uitbreiding van die klerebedryf aanskou.'

[Uit <https://www.iol.co.za/business-report/economy/hope-returns-to-clothing-textiles-sector1658543>.

Toegang op 5 Februarie 2025 verkry.]

ERKENNINGS

Visuele bronne en ander historiese bewyse is uit die volgende geneem:

Bennett, M. 2003. A Case Study of the Clothing Industry in South Africa (International Labour Office)

<http://sabctrc.saha.org.za/tvseries/episode9/section3.htm>

<http://www.industrial-union.org/a-turnaround-for-south-africas-textile-industry>

<https://omalley.nelsonmandela.org>>.

<https://www.iol.co.za/business-report/economy/hope-returns-to-clothing-textiles-sector-1658543>

<https://www.iol.co.za/sunday-tribune/news/who-killed-dr-rick-turner-12638345>

<https://www.news24.com/South Africa/News/death-of-atown-20170204>

<https://www.researchgate.net/figure/Cartoon-on-the-Truth-and-Reconciliation-Commission-of-South-Africa-On-the-left-the fig3 256092868>

https://www.saha.org.za/youth/the_fight_against_conscription.htm

Jones, D. 2013. Master of Arts Thesis "Objecting to Apartheid: The History of the End Conscription Campaign" The University of Fort Hare,

Ministerie van Onderwys, 2004. *Every Step of the Way: The Journey to Freedom in South Africa*

saha.org.za/ecc25/troops_out.htm